

Szymon Tarapata

O (nie)konstytucyjności art. 517h § 1 k.p.k. słów kilka

1. Na mocy ustawy z dn. 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw¹ ustawodawca dokonał modyfikacji art. 517h § 1 k.p.k.², który stanowi szczególną podstawę prawną dla możliwości złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie pisemnego uzasadnienia wyroku sądu karnego, który został wydany w trybie przyspieszonym. Zmiana ta weszła w życie w dniu 1 lipca 2015 r. Przed tą datą art. 517h § 1 k.p.k. stanowił, że:

Wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia może być zgłoszony ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia albo złożony na piśmie w terminie zawitym 3 dni od daty ogłoszenia wyroku. Wniosek nie pochodzący od oskarżonego powinien wskazywać tego z oskarżonych, którego dotyczy.

Oznacza to, że do dnia 30 czerwca 2015 r.³ podmioty uprawnione do złożenia do sądu środka stanowiącego zapowiedź apelacji mogły to uczynić na dwa sposoby, tj. albo ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia, na którym wydano orzeczenie, albo pisemnie w terminie trzech dni od daty ogłoszenia wyroku.

Opisany powyżej stan rzeczy uległ zmianie po 1 lipca 2015 r. Obowiązująca bowiem w okresie od 1 lipca 2015 r. do 14 kwietnia 2016 r. zmiana

¹ Dz.U. 2013, poz. 1247.

² Ustawa z dn. 6 VI 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz.U. 1997, nr 89, poz. 555 ze zm.; dalej: „Kodeks postępowania karnego”, „k.p.k.”

³ Należy jednak zauważyć, że art. 517h § 1 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2015 r. mógł być stosowany po 1 lipca 2015 r. w stosunku do wyroków doręczonych i ogłoszonych przed wejściem w życie ustawy nowelizującej z dn. 27 IX 2013 r., o czym stanowił art. 38 ust. 2 noweli.

art. 517h § 1 k.p.k., mimo że sprowadzała się do modyfikacji tylko jednego słowa w tymże przepisie, pociągnęła za sobą daleko idące konsekwencje. Regulacja ta stanowiła bowiem, że:

Wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku może być zgłoszony ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia albo złożony na piśmie w terminie zawitym 3 dni od daty doręczenia wyroku. Wniosek nie pochodzący od oskarżonego powinien wskazywać tego z oskarżonych, którego dotyczy.

Istotność zmiany art. 517h § 1 k.p.k. mogła być dostrzegalna jednak jedynie wtedy, gdy zestawiono ją z art. 100 § 3 k.p.k. w wersji obowiązującej w okresie od 1 lipca 2015 r. do 14 kwietnia 2016 r. Przepis ten stanowił: „Wyrok doręcza się stronom, a w wypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie wydane na posiedzeniu także pokrzywdzonemu, chyba że byli obecni przy jego ogłoszeniu”. Oznacza to, że podmioty uprawnione do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie pisemnego uzasadnienia mogły to uczynić na dwa sposoby: albo ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia, albo pisemnie w terminie trzech dni od daty doręczenia wyroku. Warto jednak wskazać, że od dnia 1 lipca 2015 r. do dnia 14 kwietnia 2016 r. obowiązek ekspediowania do podmiotów oznaczonych w art. 422 § 1 k.p.k. wyroku wydane w trybie przyspieszonym powstawał jedynie wtedy, gdy nie byli oni obecni podczas jego ogłoszenia. Prowadzi to do wniosku, że – biorąc pod uwagę stan prawny ze wskazanego wyżej okresu – jeżeli oskarżony był na sali rozpraw w czasie promulgacji orzeczenia, to z mocy art. 100 § 3 k.p.k. nie powstawał obowiązek doręczenia tejże decyzji procesowej. W konsekwencji – jeśli od momentu ogłoszenia wyroku aż do zamknięcia rozprawy nie złożył on ustnie do protokołu stosownego wniosku, to w późniejszym okresie nie miał już możliwości zawnioskowania o sporządzenie i doręczenie pisemnego uzasadnienia merytorycznego rozstrzygnięcia w sprawie⁴. Z dniem 1 lipca 2015 r. ustawodawca usunął bowiem trzydniowy termin do złożenia zapowiedzi apelacji liczony od dnia publikacji wyroku.

⁴ Jeśli więc oskarżony obecny podczas ogłoszenia wyroku wydane w trybie przyspieszonym dzień po jego promulgacji zawnioskował o doręczenie orzeczenia, to wykonanie takiej czynności nie sprawiało, że odzyskiwał on termin do złożenia wniosku o uzasadnienie. Po dostarczeniu tego rozstrzygnięcia nie otwierał mu się trzydniowy czas do skierowania do organu procesowego zapowiedzi apelacji. Wspomniany wniosek o doręczenie wyroku był bowiem traktowany jako oświadczenie złożone na podstawie art. 157 § 1 k.p.k. Wskazany w art. 517h § 1 k.p.k. trzydniowy termin do skierowania zapowiedzi apelacji otwierał się więc tylko wtedy, gdy na sądzie z urzędu ciążył obowiązek dostarczenia orzeczenia oskarżonemu.

Widać zatem, że czas do złożenia wniosku o uzasadnienie merytorycznego orzeczenia w przedmiocie odpowiedzialności za przestępstwo wydanego w trybie przyspieszonym dla podmiotu obecnego w czasie jego ogłoszenia powiązany był wówczas ze ściśle określonym etapem procesu karnego⁵.

W stanie prawnym obowiązującym od 1 lipca 2015 r. do dnia 14 kwietnia 2016 r. nieco inaczej wyglądała sytuacja osoby wymienionej w art. 422 § 1 k.p.k., która nie była obecna podczas ogłoszenia wyroku wydawanego w oparciu o przepisy zgrupowane w rozdziale 54a k.p.k. Wtedy bowiem, z mocy art. 100 § 3 k.p.k., jednostce takiej wspomniane orzeczenie winno być się doręczyć. Z połączenia tegoż przepisu z art. 517h § 1 k.p.k. niezbitnie wynikało, że podmiot uprawniony do złożenia wniosku o uzasadnienie, który nie był obecny w czasie ogłoszenia wyroku, mógł to uczynić w terminie trzech dni od daty dostarczenia mu takiej decyzji procesowej.

Na mocy ustawy z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw⁶ art. 517h § 1 k.p.k. uległ nieznacznej tylko korekcie. Od 15 kwietnia 2016 r. stanowi on bowiem, że:

Wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku może być zgłoszony ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia albo złożony na piśmie w terminie zawitym 3 dni od daty doręczenia wyroku.

Z treści tego przepisu usunięto więc jedynie sformułowanie: „Wniosek nie pochodzący od oskarżonego powinien wskazywać tego z oskarżonych, którego dotyczy”.

Nieznaczna w zasadzie modyfikacja językowa art. 517h § 1 k.p.k. (aktualna wersja leksykalna tego przepisu praktycznie nie różni się od tej, która znajdowała się w pierwszym zdaniu art. 517h § 1 k.p.k. w jego poprzednim brzmieniu) nie oznacza jednak, że zasady składania zapowiedzi apelacji w postępowaniu przyspieszonym niewiele się zmieniły. Wniosek taki wynika zaś z faktu, że w znaczącym zakresie przemodelowano otoczenie normatywne, w którym dotychczas funkcjonował art. 517h § 1 k.p.k. Warto zwrócić uwagę, że od dnia 15 kwietnia 2016 r. dokonano zarówno zmiany art. 100 § 3 k.p.k., jak i art. 422 k.p.k. Z pierwszego z przytoczonych przepisów moż-

⁵ Por. K.Z. Eichstaedt, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom II*, red. D. Świecki, Warszawa 2015, komentarz do art. 517h k.p.k., t. 1. Autor ten zasadnie wskazuje, że art. 517h § 1 k.p.k. w stanie prawnym sprzed 15 kwietnia 2016 r. nie stanowił regulacji nakładającej na sąd orzekający obowiązek każdorazowego doręczania wyroku wydanego w trybie przyspieszonym.

⁶ Dz.U. 2016, poz. 437.

na odczytać, że wyrok doręcza się podmiotom uprawnionym do wniesienia środka odwoławczego tylko wtedy, gdy ustawa tak stanowi. Istotna jest w tej perspektywie modyfikacja art. 422 § 1 k.p.k., wedle którego:

W terminie 7 dni od daty ogłoszenia wyroku, strona, a w wypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydane na posiedzeniu, także pokrzywdzony, mogą złożyć wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Sporządzenie uzasadnienia z urzędu nie zwalnia strony oraz pokrzywdzonego od złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia. Wniosek składa się na piśmie.

Oznacza to, że od dnia 15 kwietnia 2016 r. zasadą jest, że czas do złożenia zapowiedzi apelacji co do zasady rozpoczyna swój bieg od dnia promulgacji orzeczenia. Ustawodawca wprowadził w zakresie momentu otwarcia wspomnianego terminu jeden wyjątek, który został opisany w nowym art. 422 § 2a k.p.k. W przepisie tym wskazano mianowicie, iż:

Dla oskarżonego pozbawionego wolności, który nie ma obrońcy i – pomimo złożenia wniosku o doprowadzenie go na termin rozprawy, na którym ogłoszono wyrok, nie był obecny podczas ogłoszenia wyroku, termin określony w § 1 biegnie od daty doręczenia wyroku.

Biorąc pod uwagę zaprezentowane powyżej regulacje, należy zaznaczyć, że ustawa nowelizująca z dnia 11 marca 2016 r. radykalnie ograniczyła zakres przypadków, w których podsądnemu doręcza się orzeczenie merytoryczne w sprawie. Czyni się to bowiem co do zasady wtedy, jeżeli na gruncie konkretnej sprawy kumulatywnie spełnione zostaną następujące warunki:

- 1) oskarżony jest pozbawiony wolności;
- 2) oskarżony nie ma obrońcy;
- 3) oskarżony, którego obecność na rozprawie nie jest obowiązkowa, złożył wniosek o doprowadzenie go na termin rozprawy, na którym wydano wyrok;
- 4) oskarżony, pomimo złożenia wniosku o doprowadzenie go na rozprawę, na której wydano wyrok, nie był obecny w czasie jego ogłoszenia.

Warto w tym kontekście przywołać również art. 353 § 3 k.p.k. Stanowi on:

Doręczając oskarżonemu pozbawionemu wolności, którego obecność na rozprawie nie jest obowiązkowa, zawiadomienie o terminie rozprawy, należy pouczyć go o prawie do złożenia w terminie 7 dni od daty doręczenia tego zawiadomienia wniosku o doprowadzenie go na rozprawę.

Przepis ten musi być każdorazowo brany pod uwagę w perspektywie oceny przesłanek z art. 422 § 2a k.p.k.

Zmiana w zakresie art. 100 § 3 k.p.k. oraz art. 422 k.p.k. spowodowała więc radykalne ograniczenia w zakresie możliwości złożenia wniosku o uzasadnienie w postępowaniu przyspieszonym. Najczęściej bowiem wystosowanie zapowiedzi apelacji w tymże trybie będzie możliwe tylko ustnie do protokołu od momentu ogłoszenia przez sąd wyroku aż do chwili zamknięcia rozprawy lub posiedzenia. Jedynie w bardzo wąskiej grupie przypadków termin do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku rozpocznie swój bieg od dnia jego doręczenia. Takowe doręczenie będzie dokonywane bowiem tylko wtedy, gdy pozbawiony wolności oskarżony nie ma obrońcy i pomimo złożenia wniosku o doprowadzenie go na termin rozprawy, na którym ogłoszono wyrok, nie był obecny podczas ogłoszenia tegoż orzeczenia.

2. Cel nowelizacji art. 517h § 1 k.p.k. został bardzo lakonicznie wskazany przez jej twórców. W uzasadnieniu projektu noweli z dnia 27 września 2013 r., koncentrując się w zasadniczym zakresie na innych niż wskazany powyżej przepisach, wskazano bowiem jedynie, że:

Istotną zmianę zaprojektowano w art. 100 § 3 k.p.k., który w nowym brzmieniu wymaga doręczenia wyroku stronom niezależnie od tego, czy zapadł na posiedzeniu, czy na rozprawie, poza sytuacjami w których wyrok ogłoszono w obecności stron. Konsekwencją tej zmiany jest także korekta art. 422 § 1 k.p.k., który określa termin do wniesienia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku i doręczenie wyroku z uzasadnieniem. Proponuje się, że termin ten liczony jest od chwili doręczenia wyroku, lub od jego ogłoszenia (por. także projektowaną zmianę w art. 517h § 1 k.p.k.). Rozwiązanie to w istotny sposób wzmacnia gwarancje stron, których obecność na rozprawie, w tym i na ogłoszeniu wyroku, nie będzie już – co do zasady – obowiązkowa⁷.

Poprzez zacytowaną wypowiedź projektodawca dał więc faktycznie do zrozumienia, że z jednej strony zmiana art. 517h § 1 k.p.k. była efektem nowelizacji art. 100 § 3 k.p.k., z drugiej zaś – że modyfikacja ta wzmacnia gwarancje proceduralne jednostki. Niemniej jednak lektura przytoczonego twierdzenia zawartego w uzasadnieniu projektu noweli z dnia 27 września 2013 r. przekonuje, iż konsekwencje nowelizacji w zakresie określenia terminu do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku wydanego w try-

⁷ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy Kodeks karny i niektórych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych z dn. 8 XI 2012 r., druk nr 870, Sejm VII Kadencji, s. 115.

bie przyspieszonym nie zostały w procesie legislacyjnym dostatecznie prze-myślane. Analizując bowiem art. 517h § 1 k.p.k. w jego brzmieniu od 1 lipca 2015 r. do dnia 14 kwietnia 2016 r., można stwierdzić, że przepis ten wzmacniał jedynie gwarancje procesowe podmiotu nieobecnego podczas ogłoszenia wyroku, ograniczając zarazem w znaczący sposób uprawnienia jednostki obecnej w czasie takiej publikacji, czego już kodyfikatorzy nie dostrzegli⁸.

Podczas prac nad ustawą nowelizującą procedurę karną z dn. 11 marca 2016 r. art. 517h § 1 k.p.k. nie stał się również przedmiotem dojrzałego namysłu. W czasie procedowania nad wspomnianym aktem normatywnym nie rozważono przede wszystkim tego, jakie konsekwencje dla sprawcy sądanego w postępowaniu przyspieszonym wywrze zmiana dokonywana w obrębie art. 100 § 3 k.p.k. oraz art. 422 k.p.k. Nie dostrzeżono zwłaszcza jednej istotnej kwestii. Ściślej rzecz ujmując, nie zauważono, że zmiana w obrębie art. 100 § 3 k.p.k. oraz art. 422 k.p.k. w sposób daleko idący różnicuje sytuację prawną oskarżonego w trybie przyspieszonym, któremu nie doręcza się wydanego w stosunku do niego wyroku, względem położenia podsądnego sądanego bądź to w trybie przyspieszonym (lecz do którego ma zastosowanie art. 422 § 2a k.p.k.), bądź to w postępowaniu zwyczajnym.

3. W czasie ogłoszenia wyroku wydanego w trybie przyspieszonym podmiot uprawniony aktualnie musi podjąć niezwłocznie decyzję o złożeniu wniosku o sporządzenie i doręczenie pisemnego uzasadnienia takiego orzeczenia. Ustawodawca pozbawił go bowiem możliwości skierowania tego oświadczenia w terminie trzech dni od publikacji merytorycznego rozstrzygnięcia. Należy jednak zauważyć, że sam pomysł skrócenia terminu do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie pisemnego uzasadnienia wyroku wydanego w trybie przyspieszonym nie zasługuje na frontalną krytykę. Ustawodawca może bowiem dojść do przekonania, iż zasadniczym celem wdrożenia trybu opisanego w rozdziale 54a k.p.k. jest przede wszystkim możliwość szybkiego orzekania w sprawach mniej skomplikowanych pod względem faktycznym⁹. Skrócenie terminu do złożenia wniosku o uza-

⁸ Na ich usprawiedliwienie należy jednak wskazać na fakt, iż owo przeoczenie powstałe we wstępnym etapie prac nad projektem spowodowane było tym, że pierwotna wersja art. 100 § 3 k.p.k. zakładała, by wszystkie wyroki były doręczane oskarżonym. W okresie późniejszym jednak kodyfikatorzy nie zsynchronizowali zmiany proponowanego brzmienia art. 100 § 3 k.p.k. z modyfikacją art. 517h § 1 k.p.k.

⁹ O zasadności tego wniosku przekonuje chociażby lektura art. 517g § 2 k.p.k., który – w wypadku potrzeby uzupełnienia materiału dowodowego zebranego w procesie – pozwala sądowi orzekającemu przekazać sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego.

sadnienie do chwili zamknięcia rozprawy znakomicie przecież wpisuje się w założenie o przyspieszeniu rozpoznawania spraw w przedmiocie czynów zabronionych¹⁰. Idea krótszego czasu do złożenia pisma stanowiącego zapowiedź apelacji sama w sobie nie rodzi też wątpliwości konstytucyjnych, skoro osoba obecna w czasie ogłoszenia wyroku jest z mocy art. 100 § 8 k.p.k. pouczana o treści art. 517h § 1 k.p.k. Trudno zwłaszcza uznać, że przydanie jednostce uprawnienia jedynie do niezwłocznego złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku narusza prawo do sądu czy też zaskarżalności orzeczeń. W oparciu o regulacje opisane w Konstytucji RP¹¹ nie sposób bowiem wyznaczyć minimalnego terminu, którym powinien dysponować uczestnik postępowania karnego do dokonania konkretnej czynności. Można jedynie z pewnością stwierdzić, że czas konieczny do realizacji określonego uprawnienia powinien być na tyle odpowiedni, by możliwość skorzystania z niego była realna, nie zaś fikcyjna. Uwzględniając ten wymóg, wydaje się, że określenie czasu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku na okres od jego ogłoszenia aż do zamknięcia rozprawy nie budzi większych zastrzeżeń (choć można też postawić pytanie, czy tak krótki termin, jak został wskazany w art. 517h § 1 k.p.k. *ab initio*, patrząc z punktu widzenia czasu koniecznego do odpowiedniego przygotowania się przez oskarżonego do obrony i dojrzałego namysłu nad wydanym orzeczeniem, jest właściwy). Problem z konstytucyjnością nowego brzmienia art. 517h § 1 k.p.k. leży jednak gdzie indziej. Chcąc uzasadnić tę tezę, należy pochylić się nad charakterem prawnym terminów wskazanych w przytoczonym powyżej przepisie.

4. Kontynuując rozważania, należy w pierwszej kolejności sięgnąć do regulacji opisanych w rozdziale 14 Kodeksu postępowania karnego. Z art. 122 § 1 k.p.k. można odczytać, że czynność procesowa dokonana po upływie terminu zawitego jest bezskuteczna. Paragraf 2 tegoż przepisu stanowi zaś: „Zawite są terminy do wnoszenia środków zaskarżenia oraz inne, które

¹⁰ Rozwiązanie takie zostało już zresztą jakiś czas temu przyjęte na gruncie trybu przyspieszonego w postępowaniach toczących się w przedmiocie wykroczeń. Przed 1 lipca 2015 r. art. 92 § 1 pkt 5 k.p.w. stanowił bowiem: „W razie wydania wyroku pod nieobecność obwinionego w wypadkach, o których mowa w pkt 3 albo w art. 91 § 3, uzasadnienie wyroku sporządza się z urzędu, w pozostałych wypadkach uzasadnienie wyroku sporządza się tylko na wniosek strony złożony ustnie do protokołu rozprawy bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku”. Aktualnie zaś przepis ten ma następujące brzmienie: „Uzasadnienie wyroku sporządza się tylko na wniosek strony złożony ustnie do protokołu rozprawy bezpośrednio po ogłoszeniu wyroku”.

¹¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 2 IV 1997 r., Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm., dalej: „Konstytucja RP”, „ustawa zasadnicza”.

ustawa za zawite uznaje”. Z regulacji opisanej w art. 122 § 2 k.p.k. można więc odczytać przede wszystkim dwie wypowiedzi. Z przepisu tego wynika, że wszystkie terminy do złożenia środka zaskarżenia mają charakter zawity. Natomiast w przypadkach pozostałych terminów przyjmuje się domniemanie braku zawitości. Owa presumpcja może być obalona jedynie przez ustawodawcę, który poprzez wprowadzenie do ustawy szczególnych regulacji uprawniony jest do przydania określonemu terminowi charakteru zawitego¹². Kwestia ta musi być niezwykle istotna z punktu widzenia interpretacji art. 517h § 1 k.p.k.

Nie ulega wątpliwości, że wniosek o sporządzenie i doręczenie pisemnego uzasadnienia wyroku nie jest środkiem odwoławczym (choć niewątpliwie wniesienie takiego oświadczenia, co już sygnalizowano, może stanowić zapowiedź apelacji). Termin do jego złożenia może więc być uznany za zawity jedynie wtedy, gdy ustawodawca wyraźnie przesądzi o tym w treści ustawy. Tak uczyniono chociażby na gruncie art. 422 § 1 k.p.k. W przepisie tym wprost wskazano bowiem, że termin do złożenia wniosku o uzasadnienie ma charakter zawity i wynosi on siedem dni od daty ogłoszenia wyroku. Warto też w tym kontekście zwrócić uwagę na art. 422 § 2a k.p.k. Przepis ten opisuje wyjątkowy przypadek, w którym czas do złożenia wniosku o uzasadnienie liczy się od dnia ogłoszenia orzeczenia. Artykuł 422 § 2a k.p.k. odwołuje się do § 1 tegoż przepisu, w którym wprost jest przecież mowa o zawitości. Łatwo więc uzasadnić trafność tezy, że termin wskazany w art. 422 § 2a k.p.k. ma charakter zawity. Należy z drugiej strony pamiętać, że art. 517h § 1 k.p.k. stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 422 § 1 k.p.k. Pierwszy z tych przepisów określa dwa alternatywne w stosunku do siebie terminy. Jak już o tym wspomniano – jeden z nich rozpoczyna się po ogłoszeniu wyroku i kończy się w chwili zamknięcia rozprawy lub posiedzenia (art. 517 § 1 k.p.k. *in principio*), drugi zaś wynosi trzy dni od daty doręczenia takiego orzeczenia (art. 517h § 1 k.p.k. *in fine*). Znamienne jest jednak to, że ustawodawca za zawity uznaje jedynie drugi ze wskazanych terminów. Zaznacza on bowiem, że: „Wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku może być zgłoszony ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia albo złożony na piśmie w terminie zawitym 3 dni od daty doręcze-

¹² Patrząc na regulacje kodeksowe, łatwo zauważyć, że jeśli zamierzeniem ustawodawcy jest przydanie terminowi do dokonania czynności innej niż wniesienie środka zaskarżenia charakteru zawitego, to cel ten jest wprost uzewnętrzniany w przepisie. Można chociażby w tym kontekście wskazać na art. 524 § 1 k.p.k. Przepis ten oznacza bowiem termin do złożenia wniosku o doręczenie orzeczenia sądu drugiej instancji wraz z uzasadnieniem jako zawity.

nia wyroku [podkreśl. moje, S.T.]”. W cytowanym przepisie posłużono się zatem dwoma jednostkami zdaniowymi oddzielonymi spójnikiem „albo”, wskazującym na alternatywę rozłączną. Pierwsza jednostka odnosi się do terminu prekluzyjnego, druga do zawitego. Ustawodawca nie zawarł więc stosownej regulacji, która przełamywałaby domniemanie braku zawitości terminu do dokonania czynności procesowej innej niż wniesienie środka zaskarżenia w postaci złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku wydane- go w trybie przyspieszonym przez osobę, co do której nie ma zastosowania art. 422 § 2a k.p.k. Kwestia ta musi być niezwykle istotna z punktu widzenia prowadzonych rozważań. Jej uwzględnienie prowadzi przecież do konstata- cji, że termin do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku przez oskarżonego sądanego w trybie przyspieszonym w znakomitej większości przypadków nie ma charakteru zawitego, co może mieć istotny wpływ na sytuację prawną jednostki w procesie karnym, znacznie ją pogarszając.

5. Problem z aktualnym brzmieniem art. 517h § 1 k.p.k. jest szczególnie widoczny wtedy, gdy regulację tę zestawimy z art. 126 § 1 k.p.k. Z tego ostatniego przepisu można bowiem odczytać, że przywrócenie terminu uchyl- bionego z przyczyn od strony niezależnych możliwe jest jedynie wtedy, gdy dany termin ma charakter zawity. Nie bez znaczenia są również w tym kon- tekście wypowiedzi doktryny. W literaturze wyróżnia się bowiem, co już częściowo powyżej sygnalizowano, grupę terminów stanowczych (a więc – ogólnie rzecz ujmując – takich, których upływanie rodzi określone, niekiedy ujemne, skutki prawne), do których zalicza się m.in.:

- 1) terminy materialnoprawne;
- 2) terminy prekluzyjne;
- 3) terminy zawite;
- 4) inne terminy stanowcze¹³.

Podkreśla się jednak, że tylko terminy zawite mogą zostać przywróco- ne¹⁴. Pozostałe zaś, skoro nie mieszczą się w zakresie art. 126 § 1 k.p.k., nie

¹³ Zob. A. Sakowicz, w: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2015, komentarz do art. 122 k.p.k., t. 2.

¹⁴ Zob. A. Sakowicz, w: *Kodeks...*, komentarz do art. 122 k.p.k., t. 2; P. Hofmański, E. Sa- dzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do artykułów 1–296. Tom I*, red. P. Hofmański, Warszawa 2007, s. 642; T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępo- wanie karne*, Warszawa 2009, s. 406–407. Warto wspomnieć, że terminów, które nie mają charakteru zawitego, nie da się przywrócić w oparciu o art. 16 § 1 lub 2 k.p.k. Przepis ten może stanowić w pewnych sytuacjach jedynie podstawę do zakwestiono- wania trafności określonego rozstrzygnięcia w postępowaniach odwoławczych.

mogą ulec przywróceniu. Niepodjęcie stosownej czynności przed upływem terminu niezawitego powoduje więc co do zasady, że jednostka definitywnie nie będzie mogła skorzystać z określonego uprawnienia procesowego.

Biorąc pod uwagę powyższe twierdzenia należy dojść do wniosku, że w art. 517h § 1 k.p.k. wskazano dwa alternatywne w stosunku do siebie terminy, które mają odmienny status. Przepis ten wprost wskazuje, że termin trzydniowy liczony od dnia doręczenia wyroku ma charakter zawity. Inaczej natomiast sytuacja wygląda w przypadku drugiego z nich. Termin ustalony w przedziale czasowym pomiędzy ogłoszeniem wyroku a zamknięciem rozprawy lub posiedzenia nie został już uznany przez ustawodawcę za zawity. Nie może on więc zostać przywrócony w oparciu o art. 126 § 1 k.p.k.¹⁵ Takie zaś rozwiązanie prowadzi do trudnych do zaakceptowania rezultatów. Jego istnienie na gruncie ustawy karnej procesowej powoduje bowiem, że możliwe jest przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku wydanego temu oskarżonemu, wobec którego wydano merytoryczne rozstrzygnięcie w warunkach:

- 1) trybu przyspieszonego w sytuacji, kiedy znajduje swe zastosowanie art. 422 § 2a k.p.k.;
- 2) trybu zwyczajnego – i to zarówno w przypadku określonym w art. 422 § 1 k.p.k., jak i art. 422 § 2a k.p.k.;

nie ma zaś takiej możliwości wobec osoby, której sprawa rozpoznawana jest w trybie przyspieszonym, jeśli nie ma do niej zastosowania art. 422 § 2a k.p.k.¹⁶

Konsekwencja ta musi więc rodzić daleko idące wątpliwości z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości wobec prawa. Z omawianego punktu widzenia w dużo lepszej sytuacji procesowej jest bowiem pod-

¹⁵ Jeśli strona obecna w czasie ogłoszenia wyroku wydanego w trybie przyspieszonym wniesie o jego uzasadnienie po terminie, to z mocy art. 422 § 3 k.p.k. prezes sądu winien odmówić przyjęcia takiego wniosku. Termin ten nie będzie mógł zostać w żaden sposób przywrócony.

¹⁶ Trzeba też zaznaczyć, iż jakkolwiek z art. 445 § 2 k.p.k. niezbicie wynika, że możliwe jest złożenie apelacji bez skierowania wniosku o pisemne uzasadnienie, tym niemniej regulacja ta prawie nigdy nie będzie mieć zastosowania w stosunku do oskarżonego skazanego w trybie przyspieszonym, wobec którego nie zachodzą warunki określone w art. 422 § 2a k.p.k. W takiej bowiem sytuacji, aby przepis ten mógł mieć zastosowanie, podsądny musiałby mieć ze sobą przygotowaną apelację już w czasie publikacji orzeczenia. W znakomitej większości przypadków byłby on więc zmuszony uprzednio ją sporządzić, nie znając jeszcze treści rozstrzygnięcia. Należy jednak w tym miejscu wskazać, że niezłożenie wniosku o uzasadnienie lub apelacji w terminie określonym w art. 517h § 1 k.p.k. *in principio* powoduje, że oskarżony straci termin do złożenia zarówno wniosku o uzasadnienie, jak i środka zaskarżenia.

miot, wobec którego nie zachodzą warunki opisane w art. 517h § 1 k.p.k. *in principio*.

Należy przypomnieć, że istota zasady równości, generalnie rzecz biorąc, polega na tym, że wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się daną cechą istotną (relewantną) w równym stopniu mają być traktowane równo, a więc według równej miary, bez różnicowań dyskryminujących, jak i faworyzujących¹⁷. Ta zasada ma dwie zasadnicze odmiany. Z jednej bowiem strony oznacza ona nakaz równego traktowania przez władzę publiczną w procesie stosowania prawa, z drugiej zaś – powinność kształtowania treści praw z uwzględnieniem zasady równości¹⁸. W toku dalszych rozważań istotna będzie druga ze wskazanych powyżej odmian. Uzasadniając więc podejrzenie co do częściowej przynajmniej niekonstytucyjności art. 517h § 1 k.p.k., należy uwzględnić jeszcze jedną kwestię. Ściślej rzecz ujmując, trzeba mieć na uwadze, że wspomniany przepis wskazujący odmienne terminy do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie wyroku wydanego w trybie przyspieszonym może być kwestionowany z punktu widzenia zasady równości w takim jej aspekcie, w jakim jest ona związana

¹⁷ Zob. B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2012, komentarz do art. 32, t. 1.

¹⁸ Zob. B. Banaszak, *Konstytucja...*, komentarz do art. 32, t. 3. W orzecznictwie również podkreśla się, że: „Art. 32 Konstytucji został wprowadzicie przez ustawodawcę konstytucyjnego umiejscowiony w rozdziale II, dotyczącym wolności, praw i obowiązków człowieka i obywatela, ale znalazł się w podrozdziale zatytułowanym: Zasady ogólne, poprzedzającym katalog konkretnych wolności i praw osobistych, politycznych, ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych. Może to sugerować, że mamy tu do czynienia w pierwszej kolejności z pewnym założeniem generalnym (ogólną zasadą), odnoszącym się do realizacji wymienionych dalej wolności i praw jednostki, zasadą «wyciągniętą przed nawias». Zasada ta oznacza przede wszystkim, że wszyscy są równi «w godności, wolności i prawach», o których w innych przepisach mówi Konstytucja, i że nie jest dopuszczalna dyskryminacja w realizacji tych wolności i praw. Równość w rozumieniu konstytucyjnym nie ma charakteru abstrakcyjnego i absolutnego, zgodnie z powszechnie przyjętym założeniem nie oznacza identyczności (tożsamości) praw wszystkich jednostek. Równość (prawo do równego traktowania) funkcjonuje zawsze w pewnym kontekście sytuacyjnym, odniesiona musi być do zakazów lub nakazów albo nadania uprawnień określonym jednostkom (grupom jednostek) w porównaniu ze statusem innych jednostek (grup). Równość nie oznacza jednakowej sytuacji faktycznej i prawnej wszystkich, ale polega na «jednakowym uzdolnieniu do rozmaitych praw» (A. Esmein, *Prawo konstytucyjne*, tłum. W. Konopczyński, K. Lutostański, Warszawa 1921, s. 427). Art. 32 ust. 1 Konstytucji odnosi się przy tym zarówno do stosowania prawa (wszyscy są równi wobec prawa), jak i stanowienia prawa (prawo do równego traktowania przez władze publiczne, w tym przez władzę ustawodawczą)” – postanowienie TK z 24 X 2001 r., SK 10/01, Legalis nr 50925.

z kształtowaniem treści uprawnień przydawanych różnym jednostkom, jedynie wtedy, gdy sprecyzuje się tę z wartości, która jest urzeczywistniana w nierównym stopniu w stosunku do innych podmiotów za pomocą takiego, a nie innego określenia regulacji opisanej w art. 517h § 1 k.p.k. Zasadnie wskazuje się bowiem w dogmatyce, iż „sformułowana w art. 32 ust. 1 Konstytucji zasada jest *lex generalis* dla pozostałych norm konstytucyjnych dotyczących wolności i praw ją konkretyzujących”¹⁹. Innymi słowy – chcąc zbadać zgodność art. 517h § 1 k.p.k. z regulacjami opisanymi w ustawie zasadniczej, należy wskazać to z praw, które poprzez aktualne ukształtowanie wspomnianego przepisu procedury karnej przysługuje w nierównym stopniu jednostkom odznaczającym się tą samą (lub zbliżoną) cechą relewantną.

Nie jest kontrowersyjne twierdzenie, że podstawowym celem regulacji uprawniającej określone podmioty do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku jest możliwość wniesienia wyczerpującego, a więc zawierającego w swej treści wszystkie konieczne argumenty, środka odwoławczego od rozstrzygnięcia merytorycznego wydanego w sprawie. Skierowanie do sądu zapowiedzi apelacji jest więc elementem wynikającym z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP prawa do obrony w jego aspekcie materialnym. Artykuł 517h § 1 k.p.k. służy zatem realizacji wskazanego w art. 78 Konstytucji RP uprawnienia do zaskarżania orzeczeń, które wiąże się z opisaną w art. 176 ust. 1 Konstytucji RP ustrojową zasadą dwuinstancyjności postępowania. Artykuł 78 w zw. z art. 176 Konstytucji ustanawia ideę sprawiedliwości proceduralnej będącą odzwierciedleniem konstytucyjnie zagwarantowanego prawa do sądu²⁰. W tym kontekście istotne jest jeszcze jedno prezentowane zarówno w literaturze, jak i orzecznictwie twierdzenie. Konkretnie rzecz ujmując, wskazuje się, że prawo strony do rozpoznania sprawy przez sąd drugiej instancji może być naruszone zarówno bezpośrednio (poprzez wyłączenie wniesienia apelacji), jak i pośrednio (poprzez ustanowienie takich formalnych warunków wniesienia apelacji, które czynność tę czyniłyby nadmiernie utrudnioną)²¹. Opisana w art. 78 ustawy zasadniczej zasada zakłada więc m.in. dostęp do sądu drugiej instancji, a tym samym przyznanie stronom właściwych, a więc efektywnych, środków zaskarżenia, które uruchamiają rzeczywistą kontrolę rozstrzygnięć wydanych przez sąd pierwszej instancji²². Należy

¹⁹ B. Banaszak, *Konstytucja...*, komentarz do art. 32, t. 1.

²⁰ Wyrok TK z 12 VI 2002 r., P 13/01, Legalis nr 54429.

²¹ Zob. B. Banaszak, *Konstytucja...*, komentarz do art. 176, t. 3.

²² Zob. B. Banaszak, *Konstytucja...*, komentarz do art. 176, t. 3.

więc zweryfikować, czy art. 517h § 1 k.p.k. zapewnia równość w zakresie korzystania z konstytucyjnych uprawnień do składania instrumentów odwoławczych od wyroków wydawanych w postępowaniach przyspieszonych przez strony procesu.

6. Sygnalizowano już, że zróżnicowanie samej tylko długości terminu dla złożenia wniosku o uzasadnienie dla osoby sądzonej w trybie przyspieszonym, do której nie znajduje swego zastosowania art. 422 § 2a k.p.k., oraz podmiotu sądzonego bądź to w trybie przyspieszonym, wobec którego stosuje się art. 422 § 2a k.p.k., bądź to w postępowaniu zwyczajnym nie budzi większych wątpliwości z punktu widzenia ustawy zasadniczej. Wspomniano już bowiem, że skrócenie czasu do złożenia zapowiedzi apelacji może być uzasadnione z punktu widzenia celów, jakie ustawodawca chce osiągnąć, wprowadzając do ustawy karnej procesowej tryby szczególne. Zasadniczym zaś zadaniem postępowania opisanego w rozdziale 54a k.p.k. jest możliwie najszybsze osądzenie sprawcy. W takiej zaś sytuacji nie może dziwić modyfikacja długości terminu do skierowania wniosku o uzasadnienie w stosunku do podsądnego, którego sprawa rozpoznawana jest w postępowaniu zwyczajnym. Trudno też kwestionować zasadność zróżnicowania czasu do złożenia zapowiedzi apelacji w obrębie samego art. 517h § 1 k.p.k. Oczywistym jest bowiem, że oskarżony, wobec którego znajduje swe zastosowanie art. 422 § 2a k.p.k. oraz art. 100 § 3 k.p.k., znajduje się w zupełnie innej sytuacji procesowej aniżeli podsądny obecny w czasie ogłoszenia wyroku albo też nieobecny w czasie tejże promulgacji na sali rozpraw, jeżeli nie zachodzą wobec niego warunki określone w art. 422 § 2a k.p.k.

Winno się też wskazać, że regulacja z art. 517h § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim dotyczy przypadku określonego w art. 422 § 2a k.p.k., pozwala na eliminację – dostrzegalnych przez sąd – istniejących u strony trudności z zawniaskowaniem przez nią o uzasadnienie podczas rozprawy lub posiedzenia. Można się w tym kontekście odwołać chociażby do sytuacji, w której oskarżony po wysłuchaniu wyroku zasłabnie i straci przytomność na sali rozpraw, tracąc w ten sposób faktyczną zdolność podejmowania jakichkolwiek czynności procesowych. Wówczas przewodniczący składu orzekającego nie powinien zamykać rozprawy, lecz winien ustalić kolejny jej termin w celu umożliwienia podsądnemu złożenia wniosku o uzasadnienie (może też ustanowić obrońcę, który taki wniosek mógłby złożyć w imieniu oskarżonego). Stosunkowo łatwo poradzić sobie z sytuacją, w której sądowi wiadome jest, że oskarżony nie stawił się na promulgację wyroku z przyczyn od siebie

niezależnych. Wówczas bowiem organ procesowy winien odroczyć termin ogłoszenia wyroku w oparciu o art. 411 § 1 k.p.k.²³

Pewne jednak problemy pojawiają się w odniesieniu do przywrócenia terminów opisanych w art. 517h § 1 k.p.k. *in principio*, art. 517h § 1 k.p.k. *in fine* oraz art. 422 k.p.k. Wspomniano już bowiem, że art. 126 § 1 k.p.k. może być stosowany do oskarżonego sądzonego albo w trybie przyspieszonym w przypadku aktualizacji przesłanek z art. 422 § 2a k.p.k., albo w trybie zwyczajnym, nie ma zaś możliwości aplikacji tegoż przepisu do podsądnego w sytuacji opisanej w art. 517h § 1 k.p.k. *in principio*. W tym kontekście nie bez znaczenia jest, że przywrócenie terminu zawitego może nastąpić jedynie wtedy, gdy został on uchybiony wyłącznie „z przyczyn od strony niezależnych”. Artykuł 126 § 1 k.p.k. może więc być stosowany jedynie w tych przypadkach, w których strona w sposób przez siebie niezawiniony nie wykonała określonej czynności procesowej w czasie właściwym. Tymczasem oczywistym jest, że również osoba sądzona w trybie przyspieszonym, co do której nie ma zastosowania art. 422 § 2a k.p.k., może nie złożyć wniosku o uzasadnienie z powodów od siebie niezależnych. Wystąpienie takich przeszkód jest w szczególności możliwe wskutek wadliwego procedowania przez sąd. Organ procesowy może przecież przykładowo nie pouczyć oskarżonego o przysługującym mu prawie do złożenia wniosku w trybie art. 517h § 1 k.p.k. *in principio* czy też nie powołać dla podsądnego niewładającego językiem polskim tłumacza lub nie ustanowić obrońcy dla osoby znajdującej się w takim stanie psychicznym, że nie rozumie ona kierowanych do niej komunikatów, co będzie przyczyną nieskorzystania przez uprawnionego z prawa do użycia instrumentu stanowiącego zapowiedź apelacji. Obecne ukształtowanie art. 517h § 1 k.p.k. *in principio* powoduje więc, iż nie jest możliwe przywrócenie terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku w sytuacji, gdy czas ten liczony jest od dnia ogłoszenia orzeczenia (czyli w znakomitej większości przypadków orzekania w trybie przyspieszonym), np. wtedy, gdy takie zaniechanie powstało wskutek uchybienia, którego dopuścił się sąd orzekający, lub zaistniały inne przeszkody o charakterze obiektywnym. Takie przywrócenie terminu jest natomiast dopuszczalne w przypadku naruszeń procedury przez organ procesowy lub innych zobiektywizowanych przyczyn w wielu innych przypadkach. Jak już bowiem wskazano, skorzystanie z art. 126 § 1 k.p.k. możliwe jest w tych sytuacjach, kiedy wobec sprawcy sądzonego w trybie przyspieszonym będą

²³ Jeżeliby zaś nie było możliwe ogłoszenie wyroku w terminie 14 dni wskazanym w art. 411 § 1 k.p.k., należałoby wznowić przewód sądowy w oparciu o art. 409 k.p.k.

aktualizować się przesłanki określone w art. 422 § 2a k.p.k. albo sprawa karna będzie rozpoznawana w postępowaniu zwyczajnym (i to zarówno wtedy, gdy termin do złożenia wniosku o uzasadnienie będzie liczony od dnia ogłoszenia wyroku, jak i w sytuacji, kiedy termin ten będzie biegł od daty doręczenia orzeczenia merytorycznego w sprawie). Mając to na uwadze, należy zdecydowanie krytycznie odnieść się do niektórych aktualnych rozwiązań proceduralnych w zakresie możliwości wnoszenia zapowiedzi apelacji. Za oczywiste trzeba bowiem uznać, że w sytuacji wskazanej w art. 517h § 1 k.p.k. *in principio* widoczne jest znaczne ograniczenie (a właściwie to pozbawienie) prawa do sądu w zakresie efektywnej i realnej możliwości wniesienia środka zaskarżenia w stosunku do osoby, co do której nie zostały zaktualizowane przesłanki z art. 422 § 2a k.p.k. Nie ma przy tym żadnego racjonalnego i istotnego powodu ku temu, by różnicować zakres uprawnienia do przywrócenia terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wobec podmiotów, w stosunku do których ma zastosowanie art. 517h § 1 k.p.k. *in principio*, oraz w relacji do osób uczestniczących w takich postępowaniach, w jakich ma zastosowanie art. 517h § 1 k.p.k. *in fine* albo art. 422 k.p.k. Jednostki te charakteryzują się bowiem tą samą cechą relewantną. Nie tylko są one bowiem osobami oskarżonymi o popełnienie przestępstwa (lub uprawnionymi oskarżycielami bądź pokrzywdzonymi), ale również podmiotami, które nie wykonały takiej samej w swej istocie czynności procesowej bez swej winy. Należy więc dojść do wniosku, że art. 517h § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości przywrócenia terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie, narusza konstytucyjną zasadę równości wobec prawa. Przepis ten bezzasadnie bowiem, w świetle również innej z konstytucyjnych zasad, a więc proporcjonalności, ogranicza wobec pewnej, znajdującej się w takiej samej sytuacji, grupy osób prawo do sądu w zakresie możliwości wniesienia środka zaskarżenia od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji. Zatem art. 517 § 1 k.p.k. jest częściowo niezgodny z 31 ust. 3 w zw. z art. 32 ust. 1 w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 78 Konstytucji RP. Oceny tej nie zmienia fakt możliwości wniesienia przez podmioty kwalifikowane nadzwyczajnych środków zaskarżenia orzeczenia, które nie zostało przez stronę zakwestionowane z uwagi na utratę terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie lub wniesienia apelacji.

7. Zaprezentowane powyżej rozważania dowiodły konieczność sformułowania postulatów *de lege ferenda* w stosunku do art. 517h § 1 k.p.k. Chcąc bowiem sprawić, by przepis ten był zgodny z ustawą zasadniczą, prawodawca powinien wyraźnie zaznaczyć, że obydwa wskazane w tej regulacji

terminy mają charakter zawity. Niezależnie jednak od tego można też – kierując się argumentami pozakonstytucyjnymi, a w szczególności kryminalno-politycznymi – zasugerować, by czas do złożenia wniosku o uzasadnienie dla osoby, której nie doręcza się z urzędu wyroku, został przedłużony do trzech dni od daty jego ogłoszenia, co będzie częściowo stanowić powrót do stanu prawnego sprzed 1 lipca 2015 r. Artykuł 517h § 1 k.p.k. powinien więc uzyskać następujące brzmienie:

Wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku może być zgłoszony ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia lub złożony na piśmie w terminie zawitym 3 dni od daty jego ogłoszenia albo doręczenia.

Takie wydłużenie wspomnianego terminu z jednej bowiem strony sprawi, że podmiot będzie miał możliwość podjęcia bardziej przemyślanej decyzji o składaniu bądź niekierowaniu zapowiedzi apelacji do sądu, z drugiej zaś – takie rozwiązanie legislacyjne nie spowoduje istotnego przedłużenia postępowania karnego prowadzonego w trybie przyspieszonym.

A few words about the (un)constitutionality of the art. 517h § 1 of the Code of Criminal Procedure

Summary

In this study it is stressed that the accused, whose case is recognized in the accelerated proceedings, has – on the basis of art. 517h § 1 of Code of Criminal Procedure currently being in force – very little time to apply for preparation and serving of the grounds of the judgment. For this reason, doubts as to the compatibility of that provision with the Constitution of the Republic of Poland were expressed.

Keywords: criminal procedure, accelerated proceedings, apply for the grounds of the judgment

Szymon Tarapata – Uniwersytet Jagielloński, Katedra Prawa Karnego (asystent)